

Bloemen voor Angie, maar tegen welke prijs?

Europese Top op de valreep een succes

Achtergrond - 25 juni 2007 - Auteur: Luuk van Middelaar

(25 juni 2007) Europa na twee jaar uit de impasse, de Polen gevloerd en bloemen voor Angela Merkel. Dankzij het politieke akkoord over een nieuw verdrag is zowel de Europese Top van 21 tot 23 juni als het Duitse EU-voorzitterschap ronduit een succes geworden. Niettemin had het enkele uren voor deze goede afloop ook nog op een fiasco kunnen uitdraaien. Wat maakte het verschil tussen hoon en bloemen?

Dan twee elementen die Merkel zelf in de hand had en die beslissend bijdroegen tot het akkoord - en de bloemen. Ten eerste de uitstekende tijdsopbouw van het Duitse voorzitterschap. Tijdens de [Voorjaarstop](#) van begin maart sloten de Europese regeringsleiders een akkoord over klimaatdoelstellingen dat algemeen als een 'doorbraak' werd gekarakteriseerd - een kunstje dat Merkel in haar hoedanigheid van G8-voorzitter onder de groten van deze wereld in Heiligendamm [herhaalde](#). Zo liet Europa zijn burgers zien toch niet helemaal vast te zitten.

Het zelfvertrouwen eenmaal herwonnen, vond Merkel steun voor de Verklaring van Berlijn, waarmee Europa op 25 maart zijn [vijftigste verjaardag](#) vierde. Bij die plechtige gelegenheid perste zij de 27 landen in het tijdspad van een nieuw verdrag dat van kracht moest zijn vóór de Europese verkiezingen van 2009. Den Haag bleef nog even dapper roepen dat "de inhoud voor het tijdspad" ging. Alras daagde evenwel bij allen het besef dat er "buiten Merkels tijdspad voor lange tijd geen inhoud" meer was, zoals E.P. Wellenstein en P.J.G. Kapteyn onlangs in *de Volkskrant* schreven. Zo kwam de druk er goed op voor de beslissende Top van juni.

Tweede eigen verdienste van Merkel: haar onderhandelingskunst tijdens die Brusselse Top. Aan de vooravond lagen drie landen nog dwars: Polen, Groot-Brittannië en Nederland. De Haagse eisen werden ter plekke met wat verklaringen en protocollen weggemasseerd; dat betekent enige kreukels extra in de tekst maar niet iets om van wakker te liggen - al dachten de Belgen daar in het diepst van de nacht anders over.

De Londense huiver inzake verdere Europese eenwording werd gekalmeerd door

de Britten *any* uitzondering te geven: zij mogen rustig afdrijven. De blokkade die van de Top een heuse cliffhanger maakte kwam uit Warschau en gold het stemgewicht.

Dubbele meerderheid

Om te begrijpen in welk lastig parket Duitsland zat, moeten we op dit punt toch even in de techniek duiken. In het nieuwe Verdrag wordt het ondoorzichtige puntensysteem uit het Verdrag van Nice (2001) vervangen door een 'dubbele meerderheid': een meerderheid van 55 procent van de lidstaten en een meerderheid van 65 procent van de bevolking.

Elk voorstel moet in twee rijtjes die meerderheid halen. In het ene rijtje tellen alle lidstaten van Duitsland tot en met Malta dus voor één; in het andere rijtje krijgt het 82 miljoen inwoners tellende Duitsland 82 punten, Frankrijk 60, Polen 39, Nederland 16, tot en met 1 voor de Malta's en Luxemburgen. Hoewel Polen wilde [worteltrekken](#) op de bevolkingen - 'de wortel of de dood' - is ook dit stelsysteem al degressief proportioneel.

Voor de nieuwe telwijze kan men bovendien fraaie Europese argumenten aanvoeren. Federalistische voorstanders ervan menen dat de dubbele meerderheid een perfecte weerspiegeling is van de aard van Europa: wij zijn niet alleen een (intergouvernementele) Unie van staten, maar ook een (proto-federale) Unie van bevolkingen.

Het probleem voor Berlijn was evenwel dat deze mooie Europese redenering uit de mond van de volkrijkste lidstaat net iets minder onbaatzuchtig klinkt. Hier liep de discussie met Polen, dat er samen met Spanje relatief het meest op achteruit zou gaan, vast. Toen de thuisgebleven Kaczynski-broer er in het Poolse achtuurjournaal een veto inslingerde, was een ehec nabij.

Meesterzet

Toen deed Merkel ijskoud haar meesterzet - die de Duitse pers ertoe bewoog haar na afloop tot *Gipfelkönigin* uit te roepen. Zij wist dat men bij meerderheid kan besluiten over een nieuw verdrag te gaan onderhandelen; in juni 1985 zette de Italiaanse premier Craxi zo zijn onwillige Engelse collega Thatcher in de hoek. Merkel liet na het Poolse veto dus weten desnoods met 26 verder te gaan. Dat kwam hard aan in Warschau.

Toch was het niet genoeg. Dat de Polen bij het ochtendkrieken alsnog aan boord waren, is te danken aan de Fransen en de Britten. Sarkozy en Blair bleven bellen met Warschau. Historische ironie: de anti-Duitse sentimenten waren in Polen zo

hoog opgelopen, dat schijnbaar alleen de bondgenoten uit de Tweede Wereldoorlog het land uit zijn isolement konden ontzetten.

Zo was er zaterdag 23 juni om half vijf in de ochtend een doorbraak. Merkel kreeg de Europese machine weer in beweging: de bloemen zijn verdiend. De prijs voor de vergroting van Europa's *Handlungsfähigkeit* naar buiten is evenwel de verscherping van enkele breuklijnen van binnen. De Oder-Neisse-grens is weer een open wond.

Luuk van Middelaar is bezig met een promotieonderzoek over Europa en maakt deel uit van het DIA Graduiertenkolleg.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3568/bloemen-voor-angie-maar-tegen-welke-prijs>